

**"מאושרים אנו כולנו אם אור-של-חסד זורח בקרבנו,
הוא האוצר שנותן את הערך לכל נפש, לכל נשמת חיים,
ומעטר אותה בעטרת תפארת".**

(אורות הקודש ג, שיג)

החינוך, ההרגלים הטובים, הם המנוע לבקיעת האור שגנוז בתוכנו, "כבקיעת השמש מתוך העננים" (אורות הקודש א, ז, א).
גן הילדים מטבעו מחנך, גן הילדים מהווה בית חינוך המאפשר שפע של עשייה, מתן צדקה, חינוך לנתינה ופעילויות חסד בקהילה של אהבת הבריות. מטרת החינוך בגן היא לטפח אישיות מאירת פנים, אוהבת ומתחשבת בסביבה, מתוך רצון להיטיב עם הבריות ולגדל אדם בעל תכונות חברתיות ראויות כדי להרבות את מידת החסד והטוב בעולם.

בגן הילדים, הילד הקטן נמצא בשלב התפתחות של מציאות אגוצנטרית, וזהו הזמן לחינוך. אנו, המחנכים, מהווים דמות להזדהות המטפחת נתינה וחסד.

בהצלחה !

אסתר חטב,

מפקחת ארצית חמ"ד גני ילדים

תורת חסד בפיהם

גנים

גן גפן, מושב בית יוסף, עמק המעינות

מחוז צפון

גננת: ציפי יוסף

מפקחת: צביה שולרופר

קליטת עלייה בגן הילדים

**קליטת ילדי עולים מאתיופיה ובני משפחותיהם,
קשר רציף ויום-יומי בין הגן למרכז הקליטה,
מענה רב תרבותי לילדי הגן בתכנית העבודה**

לקראת חג הסיגד למדו כל ילדי הגן על אודות החג. הילדים רקדו יחדיו ריקודים מסורתיים, למדו למנות באמהרית ושרו ביחד את השיר "כל העולם כולו" בשתי שפות, עברית ואמהרית.

פעילויות אלו בשגרת חיי הגן תורמות הרבה להטמעת ערכי חברה רב תרבותית שבה ניתן ביטוי לכל תרבות, למגוון דרכי חשיבה, ליצירה רב גונית וייחודית ולמנהגים מסורתיים.

האווירה הרב תרבותית קיבלה גם ביטוי חזותי ופעיל בגן. חפצים מקוריים מעולמות שונים כגון סלים, כלים, פריטי לבוש ועוד, שולבו בפניות המשחק וילדים הציגו בתערוכה קטנה בגן את מקור שמם ומוצאם לצד תמונות וחפצים מביתם שבארץ המוצא.

ילדי גן גפן עוסקים מדי יום בנתינה מתוך חוויה ולומדים להכיר ולהוקיר את יתרונותיה של חברה רב תרבותית. בתחום האוריינות נחשפים הילדים לשורה של ניבים וכיטויים רב תרבותיים ולומדים להכיר כלי נגינה ייחודיים ויצירות אמנות ואומנות מגוונות.

השאיפה לקלוט את ילדי העולים בצורה מיטבית פורצת אף מחוץ לגבולות הגן באמצעות יוזמות של הורי הילדים בגן. הללו יוזמים מפגשים קבועים ומזדמנים בין הילדים הוותיקים ובין הילדים העולים. מפגשים אלו מחזקים את הקשרים הבלתי אמצעיים בין הילדים ומרבים אהבה ואחוזה בין ילדי הגן מעדות ישראל השונות.

ההורים אף מעודדים את הילדים לאסוף צדקה בעבור משפחות עולים נצרכות, וכן קונים מתנות יום הולדת לילדי הגן העולים שידם אינה משגת.

ילדי יש"י

יחד שבטי ישראל שומרים על הסביבה

ילדי גן גפן הזמינו את חבריהם מגן הילדים הממלכתי הסמוך לפעילות משותפת בנושא הקיימות.

בתום המפגש העניקו ילדי הגן לאורחיהם מתנה ייחודית העשויה מחומרים ממוחזרים.

חסד בחכמ"ה

צוות הגן מתכנס דרך קבע לדיון בכלל הנושאים הקשורים בפעילות הגן ובנושא החסד בפרט. במסגרת זו מועלים רעיונות לשכלול ולקידום מעשי החסד בגן, וכן נעשות כל העת חשיבה ובדיקה באשר לדרכי ההטמעה של ערכי החסד בקרב ילדי הגן.

רצף של חסד ונתינה

גנים

גן חצב, אלפי מנשה
מחוז מרכז
גננת: צילי קופמן-שפי
מפקחת: מיכל בוטבול

חסדי חצב

ילדי הגן בסיוע ההורים הקימו בגן חנות "קח-תן" פעילה

הפעילות הלימודית המתקיימת בגן סביב חנות החסד מרתקת. הילדים רוכשים מיומנויות רבות ובהן תכנון, ארגון, סדר, מנייה וספירת מלאי, כתיבה, תצוגת תכולה ועוד ועוד.

תצוגת הבגדים בחנות מתחלפת על פי עונות השנה ובכך מתאפשר לילדי הגן המעורבים בבחירת הפריטים ובבניית התצוגה להפנים את הקשר בין הלבוש ובין מזג האוויר.

איתור צורכי החברה הסובבת מאפשר לילדים ללמוד תהליכים של מיפוי צרכים בכלל ולפתח את הרגישות לצורכי הזולת. כמו כן, בבחירת יעדי החסד מתנסים הילדים בתהליכי ברירה מבין חלופות.

סביב פעילות החנות מתקיים שיח ערכי משמעותי בנושאי החסד, הנתינה והרגישות לצורכי הזולת.

רצף של חסד ונתינה

שש תכניות של מעורבות חברתית והכרת מאפייני הקהילה וצרכיה -
ילדי הגן בוחרים את תחום הפעילות

"חסדי חצב" – חנות חסד במרכז הגן

"במ"ה לחסד" – פעילויות לימוד משותפות של ילדי הגן וההורים בנושא "ואהבת לרעך כמוך"

חגים ומועדים ברוח יש"י – סעודות חג ופעילויות ראש חודש משותפות עם ילדי גן סביון הסמוך

חנות ההפתעות – צבירת כוכבים על בסיס מעשי חסד והתנהגות יפה עידוד וחיוק חיילי צה"ל

"חבר עוזר" – בוגרים מסייעים לצעירים, ילדים חברותיים מסייעים לילדים המתקשים בקשירת קשרים חברתיים

חסד בחכמ"ה

אחת לכמה שבועות מתקיימת בגן ישיבה משותפת של כלל הצוותים בגני החמ"ד ביישוב אלפי מנשה. במפגשים דנים הצוותים בפעולות אפשריות ומועלות הצעות לשיפור ולקידום הנושאים שעל הפרק.

בתחילת השנה התקיים מפגש ובו דנו בשיתופי פעולה אפשריים בתחומים רבים ובכלל זה בנושאי החסד והנתינה. כלל צוותי הגנים מרגישים מחויבים באופן אישי לנושא הנתינה, ובזכות כך מתאפשרת צמיחה והתקדמות מתמדת.

האחר הוא אני

גנים

גן מיכל, קריית משה, ירושלים

מחוז מנח"י

גננת: מיכל נבון

מפקחת: אילנה פרץ

נתינה שהיא קבלה

ילדה בעלת צרכים מיוחדים בגן משלב

בשנת הלימודים האחרונה הצטרפה לגן מיכל ילדה עם תסמונת דאון. הכנת הילדות בגן לקבלתה של הילדה כללה התמודדות עם שאלות ותכנים מורכבים.

הילדות התבקשו לסייע בפעילויות הכרחיות כגון תליית תיקה של הילדה, זיהוי המעיל שלה ועזרה בלבישתו, ובכלל – אבחנה בין פעולות בנות-ביצוע מבחינת הילדה ובין כאלו הדורשות סיוע.

הילדות התעניינו והרבו לשאול את הסייעת האישית הצמודה על אודות הפערים וההבדלים בינה ובין חברתן.

הילדות התבקשו לשתף את הילדה המיוחדת בפעילויות רגילות בגן ובחצר, ובהדרגה פיתחו יכולת הכלה והבנה לצרכיה המיוחדים לצד פיתוח מיומנויות של סבלנות, הקשבה והתחשבות.

שילובה של הילדה בגן נעשה בשיתוף פעולה מלא עם המשפחה, הסייעת, מדריכת מת"י (מרכז תמיכה יישובי ירושלים) וכמובן הורי כל ילדות הגן, אשר נחשפו לראשונה לנושא בתחילת השנה במפגש עם הוריה של הילדה.

הקשר עם ההורים הוביל לפעילות המשך משותפת עם ילדות הגן: אותה ילדה זוכה לביקורי חברות בשעות אחר הצהריים ומקבלת הזמנות לבקר את חברותיה בביתה.

הגננת מיכל מספרת: "נוכחותה של ילדה בעלת תסמונת דאון בגן היא זכות. אנו מקבלים פי מאה ממה שאנו נותנים. בזכות ילדה זו למדנו כולנו, צוות וילדות, מהי נתינה אמיתית ללא גבולות. נתינה של הכלה, נתינה של ויתור ונתינה של חיוך, מילה טובה ואהבה".

ילדי יש"י

ילדי הגן בוחרים היכן וכיצד להתנדב

בעקבות אשפוז אחת מילדות הגן הועלה רעיון ביוזמת הילדות עצמן לבקר ילדים חולים בבית חולים.

התקיים דיון בגן אילו חפצים ומוצרים ראוי וכדאי לתת לילדים המאושפזים בבית חולים, בלי לצער אותם או לפגוע בבריאותם.

הילדות בחרו את המתנות המתאימות והיו שותפות באריזתן.

אגב כך התקיים דיון בין הילדות בגן על החבילות והמוצרים שאותם מתאים להביא כשמבקרים אצל קשיות, וכן על ההבדל בין שני קהלי היעד.

משלוחי מנות לקשיות

ילדות הגן אמצו בית קשיות בקהילה והן מבקרות אותן מעת לעת במסגרת הפעילות בגן.

לקראת פורים הכינו הילדות משלוחי מנות לקשיות.

חסד בתכנית הלימודים

באמצעות העשייה המבורכת של הכנת כרטיסי ברכה לקשיות ולילדים חולים מאושפזים למדו הילדות מושגי אוריינות בסיסיים ובהם כתיבה, מנייה וכן ארגון אירוע והפקתו.

סיפורה של רבקה אמנו קיבל דגש מיוחד בגן, תוך התייחסות לקווי החסד באופייה של רבקה.

מסיפוריו של ר' אריה לויין למדו הילדות על חשיבותם של מעשי חסד יום-יומיים בסביבה הקרובה.

עידוד יזמות בגן הילדים

גנים

גן עגור, גבעת אולגה, חדרה

מחוז חיפה

גננת: רותי מגורי

מפקחת: אפרת אדרי

מאמצים את מתפללי בית הכנסת הסמוך

סיעור מוחות וקשר עם גורמי חוץ

בגן עגור מתקיימת תכנית רצף שנתית הנמשכת כבר למעלה מעשור. בגן עוסקים בחסד – הילדים והצוות כאחד. התכנית פועלת בהתאמה למעגל השנה ומשתתפים בה ההורים, הילדים והקהילה.

בתחילת כל חודש עברי מתקיים בגן סיעור מוחות בנושא החסד, ובו הילדים מעלים רעיונות לסיוע, נתינה וגמילות חסדים המתאימים לעת הזאת. לאחר חשיבה משותפת ובחירת מטרות לחודש החדש, מתחילים בהתארגנות ובהכנת כרזות ורשימות של מצרכים שיזדקקו להם.

הילדים אוספים בכוחות עצמם קרטונים לארוז בהם את המוצרים שייאספו.

לעתים יוצרים קשר עם מתנדבים מחוץ לגן, והם מגיעים לגן ומייעצים לילדים. יצירת קשר שכזו נעשית בנוכחות הילדים ובשותפות עמם.

לקראת החורף החליטו ילדי הגן ליצור קשר עם המתפללים בבית הכנסת הסמוך לגן ולבחון את הצרכים שלהם. לגן הוזמן גבאי בית הכנסת אשר סיפר להם על באי בית הכנסת ועל צורכיהם. ביחד עם הגבאי נקבעה רשימה שמית מדויקת לצד בקשות ייחודיות. את הרשימה העבירו הילדים להוריהם, והם תרמו בחפץ לב. המצרכים הגיעו לגן, הילדים ארוזו אותם, והמשלוחים נשלחו והגיעו ליעדם. הילדים ביקרו בבית הכנסת וזכו לברכתו החמה של הרב.

הכרת הטוב

משלוחי מנות לעובדי הרשות המקומית

במסגרת הקשר הקבוע עם הקהילה, ומתוך שאיפה לחינוך להכרת הטוב, הועלה רעיון לחלק משלוחי מנות בפורים לעובדי הרשות המקומית המסייעים בעבודתם לתפקודו השוטף של הגן.

הוכנו 106 משלוחי מנות, והם חולקו לעובדי הרשות הנאמנים, אות הוקרה על פועלם המבורך לאורך כל השנה. לעובדי עיריית חדרה הייתה אורה ושמחה.

חסד חסד תרדוף...

- משלוחי מנות לילדי גן "הרדוף" בעיר שדרות
- סיפורי חז"ל בדגש על חסד ונתינה
- איסוף צדקה חודשי
- קשר עם הורי בוגרים הממשיכים לסייע בארגון ובליווי פעילויות חסד
- מבצעי "קמחא דפסחא"
- מבצעי נרות בחנוכה

גן המעשים הטובים

גנים

גן דקלים, גן התומר, תל אביב

מחוז תל אביב

גננות: סיגל כהן עזריה, מיכל סקעת

מפקחת: רונית נגר

לכבד כל אדם באשר הוא

החינוך לחסד שזור כחוט השני בתכנית הלימודים של הגן, והעיסוק בנתינה הפך לאורח חיים בגן ומחוצה לו מול ההורים והקהילה. צוות הגנים שואף לחנך לערכים של נתינה וכבוד הדדי לכל אדם. העבודה החינוכית סביב נושא החסד מתחילה עם המפגש הראשון בתחילת השנה, ונמשכת עד היום האחרון, בטרם היציאה לחופשה. למעשה, חלק מן הפעילויות נמשכות גם בזמן החופשה.

נושא החסד נלמד בגן במגוון אופנים:

בנושא הקיימות הוגדר מיזם "זה אכפת לי" שעניינו חסד כלפי הסביבה ובעלי החיים שבה.

בנושא הספרות עוסקים בגן בסיפורי חז"ל המחזקים את ערך הנתינה.

זהו הדגש הניתן גם במסגרת כישורי חיים ומפתח הלב מתוך אמונה.

תכנית מיוחדת שיצרו בגן במסגרת כישורי שפה היא "חסד של אותיות", ובה לומדים מילים ומושגים הקשורים בחסד. כך למשל האות "מ" מלמדת על אודות מתן בסתר, האות "ג" על גמילות חסדים וכן הלאה.

מ מתן בסתר
ג גמילות חסדים
צ צדקה
ח חמלה
ע עין טובה

פינות חסד במרחבי הגן

עשיית החסד המוגברת בגן מקבלת ביטוי מוחשי במגוון דרכים
"לכל אחד ניגון משלו..."

במקום מרכזי בגן תלוי לוח חסד ועליו כל ילד מציג את עבודתו האישית בנושא החסד: "לכל אחד ניגון משלו..."

בסמוך אליו מונח ספר גדול, בבחינת "וכל מעשיך בספר נכתבים", ובו מודבקים מכתבי הערכה של ההורים על מעשי חסד שעשו הילדים בבית.

הצוות פתח בגן כמה עמדות גמ"ח לטובת צורכי הילדים: גמ"ח ציציות למי ששכח, גמ"ח גומיות וסרטים

למי שצריכה, גמ"ח נרות שבת, גמ"ח ציפורים – פינת מזון לציפורים המקננות בקרבת הגן, ועוד ועוד. בפינת הספר בגן מוצעים לילדים מבחר ספרים הממחישים את עשיית החסד. נוסף על כך תלויים בגן "תליוני חסד". את התליונים מקבלים ילדים הנוהגים בחסד כלפי חבריהם.

גם לוח המודעות להורים, המכיל מידע על אודות גמ"חים בקהילה, חשוף לעיניהם של הילדים. הם מודעים לתוכנו ולומדים מהוריהם ומגורמים בקהילה על עשיית חסד גם בין המבוגרים.

יזמים צעירים ושיתופי פעולה

ילדי הגן שותפים בבחירת מיזם החסד, אשר הפך למיזם עירוני

בתחילת הדרך נערכה חשיבה משותפת במליאת הגן. הילדים העלו הצעות רבות באשר לאופי ההתנדבות ודנו בבחירת המקום המתאים ביותר להתנדב בו. עלו הצעות כגון תרומה לנזקקים, התנדבות בקרב קשישים, תרומה לחולים ועזרה לחיילי צה"ל.

בסופו של תהליך התגבש רעיון ייחודי: משלוח חבילות מזון למשפחות של חיילים השרויות במצוקה כלכלית. בעזרת אחת מאימהות הגן המשרתת בצבא קבעו אותם חמישים משפחות כאלה ברחבי העיר – והמבצע יצא לדרך.

הילדים הביאו מן הבית כל אחד מלח, שמן, קמח וסוכר, לכך הוסיפו ההורים עוד מצרכים רבים. ילדי הגן קישטו את הארגזים, מיינו את המצרכים וארזו אותם.

מיזם בהיקף כזה דרש הערכות נרחבות. לשם כך נרתמה כל קהילת גני החמ"ד בעיר המונה ארבעה גנים, וכן ציבור גדול של הורים שניא את תרומתם לקידום כל משימה, ובפרט משימות חסד.

גמ"ח לתושבי הקריה והסביבה

גנים

גן אורן, מעלות חברון, קריית ארבע
מחוז ירושלים
גננת: תהילה דרעי
מפקחת: ציונה בן חמו

גמ"ח תחפושות לפורים

בגן פועל זה שמונה שנים גמ"ח תחפושות עשיר לפורים הנותן מענה לילדי הגן ולכלל תושבי קריית ארבע והסביבה

גמ"ח התחפושות בגן אורן פועל כבר שמונה שנים וכולל 150 תחפושות לילדים. את הגמ"ח מפעילים ילדי הגן בכוחות עצמם, והם מתחילים בהפעלתו כבר בראשית חודש שבט.

הפעילות סביב גמ"ח התחפושות מאפשרת לילדים הצצה חשובה לעולם ניהול המשאבים והנתינה. משפחות קשות יום רבות, כמו גם משפחות ברוכות ילדים, נעזרות בגמ"ח. לעומתן, משפחות מבוססות יותר, הנוהגות לרכוש מדי שנה תחפושות חדשות, תורמת בנדיבות את התחפושות המשומשות.

ילדי הגן המפעילים את הגמ"ח לומדים רבות בדרך זו. בתחילת חודש שבט הם פותחים את הארגזים ומארגנים תצוגה מסודרת ונעימה לעין. בזמן בניית התצוגה לומדים הילדים לשיים ולמייין תחפושות ופרטי תחפושות, ובכך מעשירים את אוצר המילים שלהם ואת מיומנות החלוקה לפי תבחינים. הילדים עצמם מכינים שלטי חוצות לפרסום הגמ"ח, קובעים מחירי השכרה, גובים בעצמם את הכסף, מחליטים על נוהלי ההשאלה ומנהלים יומן מסודר של פרטי המשאילים.

ניהול הגמ"ח מזמן לילדים אפשרות ליצור קשרי שיווק וניהול לקוחות, הן במפגש פנים אל פנים הן בשיחת טלפון. הזדמנות זו מפתחת מיומנויות תקשורת, מחזקת את הביטחון העצמי של הילדים ומחייבת שיתופי פעולה ויחסים טובים בין ילדי הגן העובדים כקבוצה מול קהל "לקוחות".

פינה חמה לחיילים

לקראת יום העצמאות נערכים ילדי גן אורן להפעלת פינה חמה לחיילים. הילדים מכינים בבית עוגות בעזרת ההורים, אוספים ממתקים ובונים את הפינה עצמה.

בפינה החמה מוענקים לחיילים שתייה קלה, שתייה חמה, ממתקים ועוגות טעימות תוצרת בית. ההורים מסייעים בהפעלת הדוכן, והדבר גורם לשיתוף פעולה בין-דורי הטומן בחובו מסר של חינוך לנתינה באהבה.

בתה של הסייעת בגן, המשרתת אף היא בצבא, הזדמנה לגן בעת שהילדים עסקו בהכנותיהם לקראת הקמת הפינה החמה. היא גייסה את ילדי הגן לתרומת מצרכים טעימים לפלוגה שלה, זאת בנוסף לדוכן המוקם ביום העצמאות.

שיתופי פעולה ודוגמה אישית

שיתוף הפעולה של ההורים, המרבים לסייע בכל צורך נדרש, לצד יחסי הרעות והאחוה בתוך צוות הגן ויחסי מבוגרים-ילדים שאותם חווים הילדים, מהווים דוגמה אישית משמעותית לילדים הלומדים על נתינה, על ויתור, ועל הכרת הטוב ועין טובה.

המסר המרכזי בגן, אומרת תהילה הגננת, הוא "ואהבת לרעך כמוך" ועשייה מתוך שמחה. "עצם עשיית החסד תורמת רבות ומעצימה את כל העוסקים בדבר – ובפרט את ילדי הגן".

בוחרים בחסד כדרך חיים

גן צבר, כפר רתמים
מחוז דרום
גננת: אוריה פרפה
מפקחת: גילה מויאל

חלה בקהילה

מדי יום שיש מעניקים ילדי הגן חלה לאחד מחברי הקהילה לרגל מאורע כגון לידה או יציאה למילואים.

הילדים מכינים חלות לעצמם, וחלה אחת שאותה מעניקים לאחד מאנשי הקהילה על פי בחירתם.

הילדים מצרפים לחלה את ברכותיהם, ומעניקים אותן למשפחה הנבחרת.

תפקיד לכל ילד

המעורבות החברתית והנתינה כדרך חיים נוגעים לכל ילדי הגן, וכל ילד בוחר להשתתף בפעילות המתאימה לו.

כמו כן, ילדי הגן לומדים כי במעשה החסד כל אחד נמצא לעתים בצד הנותן ולעתים בצד המקבל. כך לדוגמה, פעם אחת ילד עוזר לחבר בשעת יצירה או מוותר לחבר על משחק, ובפעם אחרת הוא זוכה לסיוע של חבריו אם נפל חלילה בעת משחק בחצר.

יריד של חסד

אחת לשנה מקיימים בגן יריד חסד. יחד עם הילדים מקימים דוכן מכירות מחוץ לשטח הגן ובו מוכרים מוצרים שהילדים הביאו כתרומה מהבית.

נוסף על מוצרים שהביאו מביתם, ילדי הגן מכינים מקלות סוכר במקום, וכן עוגיות ופופקורן ארוזים בחבילות נאות – ומוכרים אף אותם.

במסגרת ההכנות ליריד החסד תרגלו הילדים נושאי כתיבה וחשבון. הם כתבו שלטי פרסום ליריד, הכינו פנקסי קבלות, קטלגו ותמחו מוצרים ובנו תקציב הוצאות והכנסות.

במהלך היריד עצמו עסקו הילדים במניית מטבעות, בחישוב עודף ובסיכום הכנסות, וכן בהזמנת תושבים ועוברי אורח באמצעות מערכת הגברה לבקר ביריד, להתרשם ולקנות.

”כל אדם יהיה משפיע ומקבל...”

אוריה הגנת מספרת: “אני מאוד מאמינה בדברי ר' יצחק מזידיטשוב: 'צו החיים תן וקח'. כך נברא העולם, שכל אדם יהיה משפיע ומקבל, ומי שאין בו שניהם כאחד, הריהו כאילן סרק’.

ככל שזכינו לעסוק יותר בעשיית חסד ומעשים טובים, וכן ללמוד על אודות החסד, כך הדבר השפיע עמוק יותר על כל באי הגן והקב”ה השפיע על כולנו שפע של טוב”.

עברית שפה של חסד

במסגרת פעילות האוריינות בגן לומדים הילדים ומעשירים את שפתם במילים ובביטויים של חסד: חסד, אביון, גמילות חסדים, צדקה, מצוקה, מתן בסתר, עוני, צרכים מיוחדים, זולת, התחשבות, כלל ישראל, נדיבות ואהבה – כל אלו נכללים במילון החסד של הילדים.

